

УДК 330.332

Скиба Г. І.

*к.е.н., доцент кафедри економіки підприємства
ДВНЗ «Київський університет управління та підприємництва»*

ДІАГНОСТИКА ФІНАНСОВОГО СТАНУ ЯК ОДНА З НАЙВАЖЛИВІШИХ ХАРАКТЕРИСТИК ВИРОБНИЧО-ФІНАНСОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Стаття присвячена дослідженню теоретико-методичних аспектів фінансової діагностики підприємств як складової системи інформаційної підтримки прийняття управлінських рішень. Розглянуто основні аспекти проведення діагностики стану забезпечення фінансовими ресурсами підприємства у процесі його функціонування, простежено питання щодо напрямків діагностики фінансового стану.

Ключові слова: фінансовий стан, платоспроможність, показники фінансової стійкості, показники ділової активності, прибуток

Постановка проблеми. Ефективність господарської діяльності підприємств потребує виваженого оптимального співвідношення необхідних засобів і джерел їх формування. Забезпечення ефективного функціонування суб'єктів господарювання безпосередньо пов'язане з діагностикою фінансового стану. При цьому принципове значення має дослідження вихідної концепції його ролі при формуванні фінансової стратегії. Зміст результатів оцінки фінансового стану суб'єктів господарювання виходить за межі обчислення окремих коефіцієнтів і передбачає вивчення комплексу показників, які відображають різні аспекти діяльності підприємства.

Незадовільна структура капіталу та нестача оборотних коштів притаманна значній кількості підприємств в Україні. За своєчасного опрацювання та введення в дію заходів, направлених на покращення

фінансового стану в довгостроковому періоді, такі підприємства можуть збільшити свій майновий потенціал, відновити платоспроможність та підвищити прибутковість. Попередження розвитку негативних кризових явищ на підприємстві є можливим тільки за систематичного забезпечення керівництва інформацією про поточний рівень фінансової стійкості та спроможність підприємства до подальшого розвитку. Така фінансово-аналітична інформація повинна отримуватися за результатами оцінювання фінансового стану підприємства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Активно займалися вирішенням питань щодо оцінки фінансового стану підприємств зарубіжні науковці і практики, зокрема: М.І. Баканова, І.Т. Балабанова, О.М. Волкової, А.І. Ковальова, В.В. Ковальова, М.Н. Крейніна, Е.А. Маркар'яна, Д.С. Молякова, В.П. Привалова, В.М. Родіонова, Н.О. Русак, В.А. Русак, Р.С. Сайфуліна, Г.В. Савицька, М.О. Федотової, А.Д. Шеремет, Л. Бернстайн, А. Гропелі, Т. Карлін, Б. Коласс, Е. Нікбах, Е. Хелфер та ін.

Значний внесок у розробку теоретичних та методичних засад оцінки фінансового стану вітчизняних підприємств внесли вчені-економісти: О.І. Барановський, А.І. Даниленко, І.В. Зятковський, В.М. Івахненко, Л.А. Лахтіонова, О.Г. Мендрул, В.О. Мец, О.В. Павловська, В.В. Сопко, В.М. Суторміна, О.О. Терещенко, Т.Є. Унковська, М.Г. Чумаченко, А.В. Чупіс та ін.

Враховуючи, що деякі аспекти економічного змісту та діагностики фінансового стану на сьогодні залишаються недостатньо дослідженими або носять проблемний характер, вважаємо за доцільне більш детально обґрунтувати економічний зміст та теоретичні основи основних напрямів та методики його проведення. У зв'язку з цим, в сучасних умовах, необхідно створити таку систему аналізу фінансового стану діяльності підприємства, яка б задовольняла потреби користувачів облікової інформації, а головне – потреби управління.

Формування цілей статті. Визначення сутності, значення, етапів та напрямів проведення діагностики фінансового стану підприємства як однієї з найважливіших характеристик виробничо-фінансової діяльності підприємства.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сучасний фінансово-економічний аналіз має певні відмінності від традиційного аналізу фінансово-господарської діяльності. Насамперед, це пов'язано із зростаючим впливом зовнішнього середовища на роботу організації. Посилилась залежність фінансового стану господарського об'єкту від зовнішніх економічних процесів, надійності контрагентів (постачальників і покупців), ускладнення організаційно-правових форм функціонування. У результаті інструментарій сучасного економічного аналізу розширюється за рахунок нових прийомів і засобів, які дозволяють врахувати ці явища.

Існують складності проведення діагностики фінансового стану, що обумовлено нестабільністю економіки та відсутністю достовірної інформації про фінансовий стан підприємств.

В умовах постійної зміни інформації багато фінансово-економічних показників, розрахованих на певний час, можуть надалі загубити свою цінність для аналізу у зв'язку з нестабільністю національної валюти, за якою розраховувався цей показник.

Повну перешкоду діагностиці фінансового стану підприємства дають різні форми власності та нестабільність законодавчої бази.

Систематична діагностика фінансового стану підприємства, його платоспроможності, ліквідності та фінансової стійкості необхідна ще й тому, що дохідність будь-якого підприємства, розмір його прибутку багато в чому залежить від його платоспроможності. Враховують фінансовий стан підприємства, розглядаючи режим його кредитування та диференціацію відсоткових ставок [5].

Фінансовий стан – це одна з найважливіших характеристик виробничо-фінансової діяльності підприємства. В сучасній економічній літературі надають безліч визначень щодо цього поняття [1; 2, с. 45; 3, с. 89; 4; 5, с. 245].

Фінансовий стан підприємства, його стійкість і стабільність залежать від результатів його виробничої, комерційної і фінансової діяльності. Якщо поставлені завдання в перерахованих видах діяльності успішно реалізуються, це позитивно впливає на фінансові результати фінансово-господарської діяльності підприємства [4; 6, с.57].

Таким чином, фінансовий стан підприємства – це комплексне поняття, яке є результатом взаємодії всіх елементів системи фінансових відносин підприємства, визначається сукупністю виробничо-господарських факторів і характеризується системою показників, що відображають наявність розміщення і використання фінансових ресурсів.

Метою діагностики фінансового стану підприємства є пошук резервів підвищення рентабельності виробництва і зміцнення комерційного розрахунку як основи стабільної роботи підприємства і виконання ним зобов'язань перед бюджетом, банком та іншими установами [8, 9, 11].

Основна роль економічної діагностики полягає у трьох основних функціях, які вона виконує. До них відносять: функцію оцінки (визначення стану функціонування об'єкта управління); діагностичну (виявлення можливих змін стану об'єкта); пошукову (визначення можливих заходів покращення або відновлення стану суб'єкта управління). Саме за допомогою цих функцій визначено роль економічної діагностики в підвищенні ефективності управління фінансовим станом підприємства. Таким чином економічна діагностика:

- дозволяє приймати обґрунтовані рішення з управління фінансовою діяльністю підприємства;
- дозволяє дослідити зміни в діяльності підприємства в результаті внутрішніх і зовнішніх впливів, визначення виду цих змін, процесу їх протікання;
- дозволяє своєчасно виявляти і розпізнавати незадовільний фінансовий стан підприємства за непрямими ознаками;
- дає змогу виробити коректну фінансову політику, стратегію і тактику;

- дозволяє сформулювати висновки про фінансовий стан підприємства на дату завершення цього дослідження і на перспективу;
- дає змогу визначити можливі заходи покращення фінансового стану суб'єкта управління [10].

Фінансовий стан підприємства характеризується сукупністю показників, що відображають процес формування та використання його фінансових коштів.

Основними напрямками діагностики фінансового стану є: аналіз якості активів та пасивів, обґрунтованість відображення витрат та доходів, аналіз прибутковості певних видів діяльності, розподілення та використання прибутків.

Діагностика фінансового стану підприємства базується на обчисленні таких показників, як:

- показники фінансової стійкості (коефіцієнт незалежності, частка залучених коштів, співвідношення власних та залучених коштів, питома вага дебіторської заборгованості, частка власних та довгострокових запозичених коштів тощо);
- показники платоспроможності (коефіцієнт абсолютної ліквідності, загальний коефіцієнт покриття, коефіцієнт ліквідності товарно-матеріальних цінностей);
- показники ділової активності (загальний коефіцієнт оборотності, оборотні запаси, оборотність власних коштів, продуктивність тощо).

Діагностику фінансового стану, на нашу думку, доцільно виконувати за такими двома етапами.

На першому етапі проводять загальний аналіз фінансового стану на основі експрес-аналізу балансу підприємства. Для цього порівнюють підсумки балансу на кінець та початок року.

На другому етапі виконують обчислення базових коефіцієнтів, що характеризують фінансовий стан, їх порівнюють з нормативними показниками, аналізують відхилення.

Завершальним етапом діагностики фінансового стану підприємства є етап оцінки ефективності діяльності підприємства і його відповідних підрозділів по запобіганню можливих негативних впливів на фінансовий стан підприємства. Цей аналіз здійснюється за методикою оцінки збитків, відвернутих чи яких зазнало підприємство внаслідок реалізації запланованого переліку заходів щодо забезпечення економічної безпеки підприємства в цілому та за рахунок діагностики фінансового стану підприємства, зокрема [8].

Висновки. Отже, спроможність підприємства досягнути успіху на ринку, перш за все, залежить від ефективності управління його фінансовими ресурсами. Необхідною складовою такої роботи в умовах жорсткої ділової конкуренції є достовірні та своєчасні дані, які можна отримати в результаті проведення комплексної діагностики стану досліджуваного об'єкта. Як показують теоретичні дослідження й дані практики, об'єктивна необхідність врахування дійсного фінансового стану при прийнятті перспективних управлінських рішень дозволяє досягти забезпечення сумісності стратегії з можливостями підприємства, оптимального співвідношення ресурсів, виявлення ступеня ризику. Основним завданням діагностики фінансового стану є проведення комплексного аналізу, що забезпечить задоволення потреб як внутрішніх, так і зовнішніх користувачів.

Список використаної літератури

1. Гетьман О.О. Економічна діагностика: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / В.М Шаповал, О.О. Гетьман – К.: Центр навчальної літератури, 2007. – 307 с.
2. Городня Т.А. Економічна та фінансова діагностика: навч. посіб / Т.А. Городня, І.П. Мойсеєнко. – Львів: «Магнолія 2006», 2008. – 282 с.
3. Загорна Т.О. Економічна діагностика: навч. посіб. / Т.О. Загорна – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 400 с.

4. Камлик М.І. Економічна безпека підприємницької діяльності. Економіко-правовий аспект: Навчальний посібник / М.І. Камлик. – К.: Атака, 2005. – 432 с.
5. Костенко Т.Д. Економічний аналіз і діагностика стану сучасного підприємства: видання 2-ге перероблене та доповнене. Навч. посіб. / Т.Д. Костенко, Є.О. Підгора, В.С. Рижиков, А.А. Герасимов. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 400 с.
6. Мойсеєнко І.П. Моделі аналізу економічної безпеки суб'єктів господарювання / Мойсеєнко І.П., Демчишин М.Я. // Актуальні проблеми економіки. - 2010. - №10 (112). – С. 64-73.
7. Найденко О.Є. Методика діагностики стану внутрішнього середовища підприємства / Найденко О.Є. // Вісник Східноукраїнського нац. ун-ту ім. В.Даля. – 2005. – №2 (84). – С. 162-170.
8. Приймак С. Управління вартістю підприємства в системі контролінгу / С. Приймак, О. Терещенко // Ринок цінних паперів України. – 2007. – № 1-2. – С. 53-60.
9. Савицька Г.В. Економічний аналіз діяльності підприємства: навч. посіб. / Савицька Г.В. – К.: Знання, 2004. – 654 с.
10. Сметанюк О.А. Діагностика фінансового стану підприємства в системі антикризового управління: автореф. дис. канд. екон. наук; спец. 08.06.01 / Сметанюк О.А. – Хмельницький: Хмельницьк. нац. ун-т, 2006. – 20 с.
11. Фролова Л.В. Економічна діагностика підприємств: методичний та практичний інструментарій: навч. посіб. / Л.В. Фролова, О.О. Никитенко, С.О. Ермак, Л.В. Івкова. – Донецьк: ДонНУЕТ, 2007. - 158 с.

**СКИБА А. И. ДИАГНОСТИКА ФИНАНСОВОГО СОСТОЯНИЯ
КАК ОДНА ИЗ ВАЖНЕЙШИХ ХАРАКТЕРИСТИ ПРОИЗВОДСТВЕННО-
ФИНАНСОВОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЯ**

*Статья посвящена исследованию теоретико-методических аспектов
финансовой диагностики предприятий как составляющей системы*

информационной поддержки принятия управленческих решений. Рассмотрены основные аспекты проведения диагностики состояния обеспечения финансовыми ресурсами предприятия в процессе его функционирования.

Ключевые слова: финансовое состояние, платежеспособность, показатели финансовой устойчивости, показатели деловой активности, прибыль.

SKYBA A. I. DIAGNOSTICS OF FINANCIAL STATE AS ONE OF THE MOST IMPORTANT CHARACTERISTICS OF COMPANY'S INDUSTRIAL AND FINANCIAL ACTIVITY

The article is devoted to theoretical and methodological aspects of company's financial diagnostics as a component of information support of making managerial decisions. The main aspects of the realizing of diagnostics of the state of ensuring company by financial resources during its operation activity were considered.

Keywords: financial condition, solvency and financial stability indicators, indicators of business activity and profits.